Золота пташка

Давним-давно жив собі король. І мав він гарний сад для прогулянок за своїм за́мком. А в тому саду росло дерево із золотими яблуками. Якось, коли яблука достигли, їх полічили, але наступного ранку одного не вистачало. Доповіли про це королю, і він наказав щоночі вартувати під деревом сторожі.

Було у короля троє синів, й ось посилає він найстаршого з них, як тільки настала ніч, у сад. Та опівночі не зміг той син здолати сон, і на ранок знову не долічили одного яблука. Наступної ночі мав сторожувати другий син, але й із ним сталося те саме. Коли пробило дванадцяту годину, він заснув, і на ранок не вистачало одного яблука. Тепер настала черга сторожувати третьому синові. Він уже приготувався йти, але король не дуже йому довіряв, гадаючи, що він справиться із завданням ще гірше, ніж його брати. Та зрештою все-таки дав йому дозвіл.

Ото ліг собі юнак під деревом та й пильнує, стережеться, аби його сон не здолав. А коли пробило дванадцяту, щось у повітрі зашуміло, і він побачив у місячному сяйві пташку, все пір'я котрої блищало золо-

том. Сіла пташка на дерево, і тільки-но закінчила дзьобати яблуко, як хлопець пустив у нею стрілу. Полетіла пташка, але стріла потрапила в її пір'я, й одна з її золотих пір'їнок упала на землю. Юнак підняв її, приніс уранці королю і розповів, що бачив уночі.

Зібрав тоді король своїх радників, і всі в один голос заявили, що така пір'їна, як ця, дорожча за ціле королівство.

— Якщо пір'їна така дорогоцінна, — сказав король, — то однієї мені замало, я неодмінно хочу мати всю пташку.

І вирушив у дорогу старший син, розраховуючи на свою розсудливість; думав він, що обов'язково знайде золоту пташку.

Пройшов він немало, небагато й побачив на краю лісу лиса, приставив рушницю до плеча і націлився в нього. А лис закричав:

— Не вбивай мене, я за це дам тобі добру пораду. Ти йдеш по сліду золотої пташки, і сьогодні ввечері прийдеш у село, там стоятимуть дві харчевні, одна навпроти одної. Одна буде яскраво освітлена, в ній буде весело й шумно, але ти у цю не заходь, зайди в другу, хоча вона й буде погана з вигляду.

«А буду такий дурний, що якогось жалюгідного лиса слухатиму?!» — подумав королевич і вистрелив, але не поцілив; той задер хвоста і дременув у ліс.

Потім королевич пішов далі й прийшов надвечір у село, де стояли обидві харчевні — в одній співали і танцювали, а друга мала вбогий похмурий вигляд. «От то був би дурний, — подумав він, — якби пішов у ту задрипану, а гарну обминув». Тож він зайшов у веселу харчевню і загуляв там, а про пташку й батька та всі його добрі настанови забув.

Минуло трохи часу, а старший син усе не вертається додому. Тоді зібрався в дорогу другий син шукати золоту пташку. Як і старшому, зустрівся йому лис, дав добру пораду, але він теж не звернув на це уваги. Підійшов він до двох харчевень, а біля вікна однієї стояв його брат, і чути було звідти веселі пісні, а брат покликав його. Не міг він втриматися, зайшов у той заїжджий двір і став там жити для свого задоволення.

Ще трохи часу минуло, і захотів наймолодший королевич вирушити в дорогу, спробувати свого щастя, але батько не погоджувався.

— Усе надаремно! — сказав він. — Куди йому шукати золоту пташку! Його старші брати і то не знайшли. А як станеться з ним якась біда, не зможе він собі ради дати, бо ж розуму в нього не вистачає.

Але молодший син не давав йому спокою, і король урешті дозволив йому йти. І знову сидів на узліссі лис, просив подарувати йому життя й дав йому добру пораду. Хлопець добродушно сказав:

— Будь спокійний, лисе-брате, я не зроблю тобі нічого лихого.

— І ти про це не пожалкуєш, — відповів лис, — а щоби скоріше туди добратися, сідай на мій хвіст.

І тільки-но той сів на хвіст, як лис побіг. І біг він через гори-долини, аж у вухах від вітру свистіло. Так добралися вони до села, юнак зліз із хвоста і за доброю порадою, не оглядаючись, пішов у ту гіршу харчевню, де й заночував спокійно. Наступного ранку, вийшов він у поле, дивиться — сидить уже там лис та й каже:

— Розповім тобі, що далі маєш робити. Іди весь час прямо, а коли нарешті прийдеш до замку, побачиш, що біля нього заліг цілий загін солдатів. Та не хвилюйся, бо вони всі будуть спати й навіть хропіти. Пройди між ними посередині й зайди прямо в замок. Тоді пройди через усі кімнати та потрапиш в останню, де висітиме дерев'яна клітка із золотою пташкою, а поряд стоятиме для краси порожня золота клітка. Та ж гляди, не пересаджуй пташку з поганої клітки в дорогу́, а то лихо тобі буде!

Після цих слів лис знову розпустив хвоста, і королевич сів на нього. І знову тільки свистіло у вухах від вітру. Прибув королевич до замку — й побачив усе так, як говорив лис. Увійшов до тієї кімнати, де сиділа золота пташка в дерев'яній клітці, а золота клітка поруч стояла, а ще лежали в кімнаті три золоті яблука. А він тоді подумав, що було б смішно, якби він залишив таку гарну пташку в такій простій і негарній клітці. Відчинив дверцята, схопив пташку і переніс її в золоту клітку. Одначе тієї ж миті пташка закричала пронизливим голосом. Солдати прокинулися, вбігли до кімнати й відвели його в темницю.

Наступного ранку привели його на суд, він у всьому зізнався, та й засудили його до смертної кари. Та король сказав, що подарує йому

життя, якщо він доставить йому золотого коня, котрий скаче швидше від вітру, і тоді отримає в нагороду золоту пташку.

Вирушив королевич у дорогу, правда, зітхнувши й засумувавши, бо де ж він мав знайти того золотого коня? І раптом побачив свого старого друга — лиса, який сидів при дорозі.

— Ось бачиш, — сказав лис, — так вийшло тому, що ти мене не послухав. Одначе духом не падай, я тобі допоможу, скажу, як знайти золотого коня. Ти повинен іти увесь час прямо, як прийдеш до замку, то там у конюшні стоїть той кінь. Перед конюшнею лежатимуть конюхи, але вони будуть спати й хропіти, і ти зможеш спокійно вивести золотого коня. Та одне тобі слід дуже добре пам'ятати: сідлай його поганим сідлом з дерева й шкіри, але не золотим, бо лихо тобі буде!

І простягнув лис свого хвоста, королевич сів на нього, й помчав через гори-доли, що аж у вухах од вітру свистіло.

Усе так сталось, як говорив лис. Він прийшов до конюшні, де стояв золотий кінь, але коли хотів осідлати його поганим сідлом, то подумав: «Соромно не осідлати такого прекрасного коня дорогим сідлом, як це йому належиться». Та щойно торкнулося золоте сідло до коня, як заходився той голосно іржати. Конюхи прокинулися, схопили хлопця та й кинули у темницю. Наступного ранку суд присудив юнака до смертної кари. Та король пообіцяв його помилувати і подарувати золотого коня, якщо привезе йому із золотого замку прекрасну королівну.

Із важким серцем вирушив хлопець у дорогу, але, на щастя, зустрів він знову вірного лиса.

— Залишити б тебе у твоєму нещасті, — сказав лис, — але жаль мені тебе, і я ще раз виручу тебе з біди. Дорога приведе тебе якраз до золотого замку, туди ти прийдеш увечері, а вночі, як усе стихне, вийде прекрасна королівна в купальню купатися. Як буде вона туди заходити, ти підбіжи до неї і поцілуй її — тоді вона піде за тобою, і ти зможеш її вивести звідти, але ніяк не згоджуйся, щоби вона перед цим попрощалася з батьком та матір'ю, а то лихо тобі буде!

Простягнув лис хвоста, сів королевич на нього, і поніс він його через ліси та гори, — тільки у вухах од вітру свистіло.

Ось під'їхав хлопець до золотого замку, і було все, як сказав лис. Він дочекався до опівночі, й коли все спало глибоким сном, вийшла прекрасна дівчина в купальню, тут він вискочив і поцілував її. Вона сказала йому, що охоче піде з ним, але просила-благала зі слізьми в очах дозволу попрощатись із батьками. Спершу він опирався, але вона гірко заплакала, кинулася йому в ноги, і він, врешті, поступився. І тільки підійшла дівчина до ліжка свого батька, як той прокинувся, й усі інші, котрі були у замку теж, юнака схопили та посадили до в'язниці.

Наступного ранку король сказав йому:

— Ти за це заплатиш життям і тільки тоді будеш помилуваний, якщо знесеш гору, що перед моїми вікнами — через неї я не бачу, що робиться навколо. Тож потрудися на славу королеві на забаву, але щоб за вісім днів гори як не було! Якщо це тобі вдасться — матимеш мою доньку в нагороду.

Заходився королевич працювати, рити й копати лопатою, без сну й відпочинку, але коли через сім днів побачив, як мало зробив, то засмутився, — всі надії пропали. На сьомий день увечері прийшов лис та й каже:

— Не заслуговуєш ти, щоб я тобі допомагав, але йди спати, я всю роботу за тебе виконаю.

Прокинувся він наступного ранку і виглянув у вікно — а гори як не було. Поспішив юнак до короля та сповістив йому, що умова виконана, і королю, хоч-не-хоч, довелося дотримати слова й віддати йому свою доньку.

Вийшли вони разом із замку, минув деякий час — і наздогнав їх лис.

— Хоча ти маєш найкраще, — сказав він, — але дівчині із золотого замку пасував би золотий кінь.

— А як же мені його роздобути?

— Це я тобі поясню, — відповів лис. — Ти спершу відведи цю гарну дівчину до короля, який послав тебе у золотий замок. Буде там нечувана радість, і вони охоче віддадуть тобі золотого коня, ще й самі його виведуть. Одразу ж сідай на нього і подай всім на прощання руку, а наприкінці гарній дівчині, й щойно ти візьмеш її за руку, то потягни

Вийшли вони разом із замку, минув деякий час — і наздогнав їх лис.

одним махом на коня і щодуху мчи звідти, — і ніхто тебе не зможе наздогнати, бо той кінь біжить швидше вітру.

Усе вдалось щасливо, і королевич викрав гарну дівчину на золотому коні. Одначе лис не покинув їх та й каже:

— А тепер я допоможу тобі роздобути і золоту пташку. Коли під'їдеш до того замку, де живе пташка, то дівчину зніми з коня, а я вже за нею пригляну. А тоді в'їжджай на золотому коні у двір замку, тебе побачать, — і буде там велика радість, і винесуть тобі золоту пташку. Як буде пташка у тебе в руках, то жени назад до нас і забирай свою прекрасну дівчину.

Коли все щасливо закінчилося, королевич уже збирався їхати додому зі своїми скарбами, але лис сказав йому:

— Тепер ти повинен віддячити мені за допомогу.

— А що ж ти за це хотів би? — запитав хлопець.

— Коли ми будемо в лісі, застрель мене та відрубай голову й лапи.

— Нічого собі подяка... — сказав королевич. — Цього я ніяк не зможу зробити!

А лис і каже:

— Якщо ти цього не хочеш зробити, то мушу тебе покинути. Та спершу хочу дати тобі ще одну добру пораду. Стережися двох небезпек — не купуй м'яса із шибениці та не сідай на край колодязя.

І з цими словами побіг лис до лісу.

Юнак подумав: «Що за дивакуватий звір! Ну й хитромудра його порада! Хто ж купуватиме м'ясо з шибениці! А бажання сідати на край колодязя у мене ніколи не було».

Поїхав він із прекрасною дівчиною далі, а дорога проходила через те село, де залишились обидва його брати. І було там велике збіговисько, і багато шуму. Королевич запитав, що тут сталося. Йому відповіли, що тут мають повісити двох людей. Підійшов він ближче, бачить — а це двоє його братів, які наробили тут багато лиха і прогуляли все своє добро. Він спитав, чи не можна їх звільнити.

— Можна, якщо ви згодні за них заплатити, — відповіли люди. — Але навіщо вам викидати гроші й викупляти цих поганців?

Проте королевич, не роздумуючи, заплатив за них, і ось вони вже на волі, вирушили у дорогу разом.

І приїхали вони в той ліс, де зустріли колись лиса. Сонце гаряче припікало, а в лісі було так прохолодно та приємно, що двоє братів сказали:

— Перепочиньмо тут біля колодязя, поїмо і поп'ємо.

Він погодився, але за розмовою забув про лисову пораду та й сів на край криницю, не передчуваючи лиха. А двоє братів узяли та й пхнули його в колодязь, захопили дівчину, коня і пташку, та й поїхали додому до свого батька.

— Ось, — сказали вони, — привезли ми не тільки золоту пташку, а дістали ще й золотого коня і прекрасну дівчину із золотого замку.

І була там велика радість, але кінь нічого не їв, пташка не співала, а дівчина сиділа та все плакала.

Але молодший брат не загинув. На щастя, колодязь був сухий, і хлопець упав на м'який мох, не завдавши собі жодної шкоди, але не

Зміст

Золота пташка 5
Гансове щастя 14
Йоринда і Йоринґель 20
Бременські музиканти 25
Старий султан 29
Соломинка, жаринка та біб 32
Колюча ружа 35
Ворона 41
Собака і горобець 48
Стоптані черевички 53
Про рибалку та його жінку 59
Як мишка з кицькою приятелювали 69
Про куроччину смерть 74
Пташок-знайда 78
Хоробрий кравчик 82
Гензель і Ґретель 93
Про мишку, пташку і смажену ковбаску 104
Стара у лісі 107
Наречений-розбійник 110
Мандрівка Хлопчика-Мізинчика 116
Пані Метелиця 123
Румпельштільцхен 128
Розумна Ґретель 134
Старезний дід та його внук 138
Семеро швабів 139
Фрідер і Катерлізхен 143
Коханий Роланд 151
Білосніжка 157
Гвоздика 168
Тямуща Ельза 174
Жид у терні 179
Біла змія 185
Бджолина матка 190
Буряк 193
Кмітливий Ганс 196
Три мови 203
Лис і кіт 207
Синя свічка 209
Золота гуска 214
Жива вода 222
Король із золотої гори 229
Сім воронів 237
Весілля пані лисиці 242
Рапунцель, або Люлічка 246
Казка про того, хто ходив страху вчитися 251
Король Дроздобород 264
Залізний Ганс 270